

Sygn. akt III PK 91/04

POSTANOWIENIE

Dnia 28 stycznia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa Produkcyjno - Handlowo - Usługowego
"S." K.T. w R.

przeciwko I. W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 28 stycznia 2005 r.,

na skutek kasacji pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w .

z dnia 29 kwietnia 2004 r., sygn. akt IV Pa .../04,

odmawia przyjęcia kasacji do rozpoznania.

Uzasadnienie.

Sąd Okręgowy w R. – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 29 kwietnia 2004 r., w sprawie IV Pa .../04, oddalił apelację pozwanej I. W. od wyroku Sądu Rejonowego w R. – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 7 października 2003 r., w sprawie IV Pm .../01, utrzymującego w całości w mocy nakaz zapłaty z 21 czerwca 2001 r., którym nakazano pozwanej zapłatę na rzecz powoda K. T., prowadzącego Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „S.” w R. kwoty 18.929,89 zł z ustawowymi odsetkami.

Kasację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł w imieniu pozwanej I. W. jej pełnomocnik, zaskarżając wyrok ten w całości. Jako podstawy kasacji wskazano: 1)

naruszenie prawa materialnego, a mianowicie: a) art. 10 prawa wekslowego przez błędną wykładnię i niewłaściwe przyjęcie, że przepis ten nie ma w sprawie zastosowania, mimo że weksel został wypełniony do określonej kwoty pieniężnej i na jego podstawie został wydany nakaz zapłaty, chociaż weksel był wystawiony do innego stosunku pracy, jaki wiązał strony do 31 grudnia 1996 r., a od 1 stycznia 1997 r. strony zawarły nową umowę o pracę i weksel oraz deklaracja wekslowa z poprzedniej umowy nie mogły stanowić podstawy do zabezpieczenia, a następnie wypełnienia weksla, zwłaszcza że pozwana nie wyraziła na to zgody, deklaracja wekslowa nie zawiera żadnej daty, ponadto weksel został wypełniony, mimo że – zdaniem pozwanej – nie było niedoboru kasowego, a w każdym razie pozwana nie przyczyniła się do jego powstania, b) art. 124 i art. 125 k.p. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie tych przepisów w wyniku przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że niedobór kasowy był bezsporny, mimo kwestionowania go przez pozwaną od pierwszego momentu ujawnienia rzekomego niedoboru i przez cały czas trwania procesu oraz że pozwana nie wykazała, aby szkoda powstała z przyczyn od niej niezależnych, chociaż z zebranego materiału dowodowego wynika, że powód jako pracodawca nie zapewnił należytych warunków pracy, 2) naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie: a) art. 217 § 1 i 2, art. 232 i art. 381 k.p.c. przez to, że Sąd Okręgowy nie zajął stanowiska co do zgłoszonych wniosków dowodowych, b) art. 233 § 1 i art. 382 k.p.c. przez rażące przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, c) art. 328 § 2 k.p.c. przez to, że Sąd Okręgowy nie zawarł w uzasadnieniu swojego wyroku wyjaśnień, z jakich przyczyn i dlaczego odmówił wiarygodności i mocy dowodowej zeznaniom pozwanej i nie ustosunkował się do szeregu dowodów.

Jako okoliczności uzasadniające przyjęcie i rozpoznanie kasacji pozwana wskazała: po pierwsze – że w sprawie niniejszej istnieje rozbieżność dotycząca orzecznictwa w zakresie zabezpieczenia wekslowego, po drugie - że weksel gwarancyjny pozwanej odpowiadał opłacie skarbowej w wysokości 5.000 zł, weksel został wypełniony do kwoty 18.929,89 zł, ale opłata skarbową nie została uzupełniona, a mimo to Sąd Rejonowy wydał nakaz zapłaty; weksel jako wadliwy nie mógł stanowić podstawy do wydania nakazu zapłaty, po trzecie – że w sprawie zostały naruszone przepisy prawa materialnego i prawa procesowego w sposób

oczywisty, albowiem Sąd Okręgowy pominął zupełnie okoliczności, które wskazują, że powód nie zabezpieczył należytych warunków pracy, a tylko w tej sytuacji pozwana mogłaby odpowiadać za niedobór kasowy; naruszone przez to zostały art. 124 § 2 i 3 i art. 125 k.p.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego oraz wcześniejszego wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W odpowiedzi na kasację pełnomocnik powoda wniósł o odmowę przyjęcia kasacji do rozpoznania, a w przypadku jej przyjęcia do rozpoznania – o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W nowym modelu kasacji – obowiązującym od 2000 r. – doniosłe znaczenie procesowe ma spełnienie przez skarżącego wymagania konstrukcyjnego kasacji dotyczącego przedstawienia okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji (przyjęcie kasacji do rozpoznania), o którym mowa w art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c., oraz sposób wywiązywania się przez skarżącego z obowiązku przedstawienia w kasacji tych okoliczności.

Kasacja stanowi środek odwoławczy spełniający przede wszystkim funkcje publiczne, a jej podstawowym celem jest zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wymaganie przewidziane w art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. łączy się ściśle z instytucją tzw. przedsądu, w ramach której Sąd Najwyższy może odmówić przyjęcia kasacji do rozpoznania (art. 393 § 1 i art. 393⁷ § 1 k.p.c.). Z tej przyczyny spełnienie wymagania określonego w art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. wymaga wyodrębnionego przedstawienia okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji przez wyraźne odniesienie się do przesłanek wynikających z art. 393 § 1 pkt 1 i 2 oraz § 2 k.p.c. i uzasadnienie twierdzenia, że przesłanki te w sprawie zachodzą (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3,

poz. 52, z dnia 30 maja 2001 r., III CZ 36/01, OSNC 2002, nr 2, poz. 22 czy z dnia 17 października 2001 r., III CZ 98/01, OSNC 2002, nr 5, poz. 71). W uzasadnieniu uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego, Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych i Izby Cywilnej, z dnia 17 grudnia 2002 r., III CZP 72/02, OSNC 2003 nr 7-8, poz. 92, podkreślono natomiast, że spełnienie obowiązku wynikającego z art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. powinno przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie konkretnie występujące w sprawie okoliczności pozwalają zakwalifikować kasację do rozpoznania, i uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek usprawiedliwiających przyjęcie kasacji.

W orzecznictwie przyjmuje się, że przesłanki, uniemożliwiające odmowę przyjęcia kasacji do rozpoznania, a zatem uzasadniające przyjęcie kasacji do rozpoznania, zostały sformułowane w art. 393 k.p.c. jako:

- 1) występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego,
- 2) potrzeba dokonania wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie,
- 3) oczywiste naruszenie prawa przez zaskarżone orzeczenie,
- 4) nieważność postępowania.

W ujęciu pozytywnym oznacza to, że przesłanki te tworzą zespół przyczyn usprawiedliwiających skierowanie kasacji do merytorycznego rozpoznania. Katalog ten ma charakter rozłączny w tym sensie, że zaistnienie którejkolwiek przesłanki jest wystarczającą przyczyną przyjęcia kasacji do rozpatrzenia, wszystkie one stanowią zaś podstawę mechanizmu prawnego selekcjonowania kasacji pod kątem dopuszczenia tego środka odwoławczego do rozpoznania.

Jednocześnie okolicznościami uzasadniającymi rozpoznanie kasacji (art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c.) są tylko takie okoliczności (art. 393 § 1 pkt 1 i 2 oraz § 2 k.p.c.), które Sąd Najwyższy może wziąć pod uwagę przy rozpoznawaniu kasacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 kwietnia 2002 r., II CZ 22/02, OSNC 2003 nr 7-8, poz. 104).

Oznacza to, że druga z przytoczonych wyżej okoliczności mających uzasadniać przyjęcie kasacji do rozpoznania (dotycząca wadliwości weksla, który odpowiadał opłacie skarbowej w wysokości 5.000 zł, a został wypełniony do kwoty

18.929,89 zł) nie może być brana pod uwagę, ponieważ nie da się jej zakwalifikować jako żadnej z czterech przesłanek kasacji.

W kasacji wniesionej w rozpoznawanej sprawie skarżąca nie konstruuje jakiegokolwiek zagadnienia prawnego, powołuje się natomiast na rozbieżność orzecznictwa w zakresie zabezpieczenia wekslowego, twierdzi także, że w sprawie zostały naruszone przepisy prawa materialnego i prawa procesowego, wskazując, że chodzi o naruszenie art. 124 § 2 i 3 k.p. oraz art. 125 k.p.

W ocenie Sądu Najwyższego kasacja nie zasługuje na przyjęcie jej do rozpoznania.

Jeśli chodzi o pierwszą z przesłanek – a mianowicie „rozbieżność dotyczącą orzecznictwa w zakresie zabezpieczenia wekslowego” – skarżąca nie wskazuje choćby jednego przykładu rozbieżnych orzeczeń w tej kwestii. Powołanie się na jedno orzeczenie Sądu Najwyższego (z 9 listopada 1960 r., IV CR 910/59, OSNCK 1961 nr 4, poz. 123), nie spełnia wymagania przedstawienia rozbieżności w orzecznictwie sądów. Wykazanie istnienia rozbieżności w orzecznictwie wymaga powołania się na co najmniej dwa rozbieżne orzeczenia. Ponadto, powołane przez skarżącą orzeczenie w sprawie IV CR 910/59 dotyczyło zasadniczo innej sytuacji faktycznej niż będąca przedmiotem analizy i oceny w rozpoznawanej sprawie.

Przedstawienie okoliczności uzasadniających przyjęcie kasacji do rozpoznania nie może polegać na powtórzeniu treści przepisu art. 393 § 1 pkt 2 k.p.c., albo abstrakcyjnym powołaniu się na rozbieżności w orzecznictwie, lecz konieczne jest określenie, jakie przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności występujących w orzecznictwie sądów (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156, oraz z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151).

Jeśli chodzi o drugą przesłankę kasacji - „naruszenie przepisów prawa materialnego jak i prawa procesowego w sposób oczywisty” - stwierdzić należy, że również ta okoliczność w sprawie nie występuje.

Zaskarżone kasacją orzeczenie oczywiście narusza prawo w rozumieniu art. 393 § 2 k.p.c. wówczas, gdy jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i

niepodlegającymi różnej wykładni przepisami albo zostało wydane w wyniku błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które są w sposób pewny i niewątpliwy z góry widoczne dla prawnika, bez potrzeby głębszej analizy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100). Oczywiście naruszenie prawa jako przesłanka rozpoznania kasacji (art. 393 § 2 k.p.c.) ma miejsce wówczas, gdy popełniony przez sąd drugiej instancji błąd w wykładni lub zastosowaniu prawa jest wyraźnie widoczny, bez potrzeby dokonania pogłębionej analizy wchodzących w grę przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437).

Oczywistość naruszenia prawa w rozumieniu art. 393 § 2 k.p.c. powinna być rozumiana jako widoczna bez pogłębionej analizy sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie pojętymi regułami interpretacji (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494); oczywiście naruszenie prawa przez zaskarżony wyrok jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy jest ono z góry widoczne dla każdego prawnika, bez potrzeby głębszej analizy prawniczej (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 8 czerwca 1934 r., C III 76/34, Zb.Urz. 1935 r., poz. 15); gdy jest zupełnie pewne i nie może ulegać żadnej wątpliwości (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 25 września 1934 r., C II 1532/34, Zb.Urz. 1935 r., poz. 98); gdy jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Zaskarżone kasacją orzeczenie nie narusza w sposób oczywisty wskazanych w kasacji przepisów prawa materialnego i procesowego w ujęciu wynikającym z przytoczonych orzeczeń.

Słusznie podnosi skarżąca w kasacji, że abstrakcyjny charakter zobowiązania z weksla *in blanco* nie zwalnia sądu pracy z obowiązku ustalenia, czy i w jakim zakresie pracownik ponosi odpowiedzialność za szkodę powstałą w powierzonym mu mieniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 18 marca 1998 r., I PKN 436/97, OSNP 1999 nr 4, poz. 126). Zobowiązanie wekslowe ma charakter abstrakcyjny. Nie można jednak, zwłaszcza w stosunkach pracy, bezwarunkowej odpowiedzialności wekslowej odrywać od ustawowego zakresu odpowiedzialności

materialnej pracownika za szkodę powstałą w powierzonym mu mieniu. Suma wekslowa, na jaką został wypełniony weksel przez wierzyciela – pracodawcę, powinna odpowiadać wysokości niedoboru, za który odpowiada dłużnik – pracownik. Sąd winien zatem badać prawidłowość wypełnienia weksla w tej części, a zatem i sposób wyliczenia niedoboru. Powinien także, na zarzut dłużnika wekslowego, wyjaśnić okoliczności jego powstania w aspekcie ewentualnego przyczynienia się pracodawcy lub innej osoby do powstania lub zwiększenia szkody (art. 117 k.p. w związku z art. 127 k.p.), mimo, że odpowiedzialność z weksla nie jest odpowiedzialnością z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy o pracę. Mając na uwadze przytoczone stanowisko orzecznictwa w kwestii zabezpieczenia wekslowego zobowiązań pracownika z tytułu odpowiedzialności materialnej za szkodę powstałą w powierzonym mu mieniu, Sąd Rejonowy – Sąd Pracy przeprowadził obszerne postępowanie dowodowe mające na celu ustalenie przesłanek odpowiedzialności pozwanej na podstawie art. 124 i 125 k.p. Ustalenia i wnioski wynikające z tych ustaleń podzielił Sąd Okręgowy. Sprawa była zatem rozpoznawana przede wszystkim w płaszczyźnie materialnej odpowiedzialności pozwanej, a nie w płaszczyźnie jej zobowiązania wekslowego. Takie podejście do zakresu odpowiedzialności pozwanej i rozpoznanie sprawy w tym aspekcie postuluje pełnomocnik pozwanej w kasacji. Dlatego twierdzenie o oczywistym naruszeniu przez zaskarżony wyrok art. 10 prawa wekslowego jest nieusprawiedliwione. Podstawą materialnoprawną uwzględnienia powództwa były bowiem przepisy art. 124 i 125 k.p.

Nie można również podzielić poglądu pełnomocnika skarżącej, że zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza art. 124 i 125 k.p. Ocena materialnoprawna odpowiada dokonany ustaleniom faktycznym. Z kolei w kasacji nie przedstawiono wystarczająco przekonujących argumentów na poparcie tezy, że zaskarżony wyrok w sposób oczywisty narusza wskazane w ramach podstaw kasacji przepisy prawa procesowego.

Przesłanką uzasadniającą rozpoznanie kasacji nie jest samo oczywiste naruszenie prawa, lecz sytuacja, w której zaskarżone orzeczenie oczywiście narusza prawo. Konieczne jest więc wykazanie, że do ustalonych okoliczności faktycznych sprawy zastosowano konkretny przepis prawny błędnie interpretowany,

a nadto, że spowodowało to wydanie nieprawidłowego orzeczenia. Nie wystarczy więc tylko wykazanie, że sąd błędnie interpretuje określony przepis, ale także należy uzasadnić, że spowodowało to nieprawidłowe rozstrzygnięcie (w istotny sposób na to rozstrzygnięcie wpłynęło). Jeżeli nawet sąd błędnie interpretuje określony przepis (choćby w sposób oczywisty), ale nie wpływa to na rozstrzygnięcie, to nie występuje okoliczność uzasadniająca rozpoznanie kasacji.

O ile dla uwzględnienia kasacji wystarczy wykazanie usprawiedliwionej podstawy, np. przez wykazanie, że zaskarżone orzeczenie narusza prawo materialne i formalne w sposób określony w art. 393¹ pkt 1 i 2 k.p.c., o tyle dla jej przyjęcia do rozpoznania wysiłek autora kasacji powinien koncentrować się na wykazaniu kwalifikowanej postaci tego naruszenia polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49, z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 393⁷ § 1 k.p.c.